

8. BÖLÜM

Dürtü Kontrol Bozukluklarında Sınıflandırma ve Tarihsel Değişim Süreci

Numan KONUK¹

PSİKIYATRİDE TANILAR VE SINIFLAMA

Deliliğin Tarihi'nin de yazarı, çağımızın önemli düşünürü Michel Foucault (1994) *"Kelimeseler ve Şeyler"* adlı eserine Borges'ten okuduğu Çin ansiklopedisinden alınmış bir parça ile başlar. Buna göre "Hayvanlar şu sınıflara ayrılır: (a) imparatora ait olanlar, (b) içi saman doldurulmuş olanlar, (c) evciller, (d) süt domuzları, (e) deniz kızları, (f) masalsı olanlar, (g) başıboş köpekler, (h) bu sınıflamaya dahil edilmiş olanlar, (i) kudurgan olanlar, (j) sayısız olanlar, (k) çok ince bir deve tüyü fırçayla çizilenler, (l) ve saire, (m) az önce su testisini kırmış olanlar, (n) uzaktan bakınca sinek gibi görünenler"(7). Bu eserde (Foucault, 1994) Epistemoloji -bilgi felsefesi- üzerine

"bilimsel söylemin tarihi analizinin özne teorisine değil de bir söylemsel pratik teorisine dayandırılmasını savunur ve her sınıflamanın aslında kendi içinde tutarlı olduğunu ancak bilginin tümünü kuşatmada yetersiz kalmaya mahkum olduğunu açıklar. Ayrıca **"..aynı anda hem düzensizlik (disorder) hem insan vücudunda ve hayatın merkezine kadar ulaşan bir başkalık ama hem de kendi düzenlilikleri ve benzerlikleri ve tipleri olan bir doğa olgusu olarak hastalığı"** da benzer bakışa oturtur. Foucault'nun deskriptif (betimleyici, tanımsal) bilgiye bu eleştirisinin izdüşümünü psikiyatri alanında da görmekteyiz. Bir dönem Amerikan Psikiyatri Birliği' (APA) nin başkanlığını da yapan Andreasen (2007) iyi niyetlerle de olsa APA'nın sınıflandırma sistemi olan DSM (Diagnostic Statistical Manual of Psychiatry- Ruhsal Hastalıkların Tanısal ve İstatistiksel

¹ Prof. Dr., Düzce Üniversitesi Tıp Fakültesi, Ruh Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, nkonuk@gmail.com

etmektedir. Etiyoloji bakımından ise duygu ve davranışın kontrolsüzlüğüne sebep olan faktörlerin gerek bu tanımlar arasında gerekse kültürler arasında farklılar gösterebileceği ifade edilmiştir.

DSM-5'e göre tüm bu bozuklukların ortak yönü kişinin duygulanım ve davranış üzerinde kontrolün kalktığı durumlar olmasıdır. Kendi kendini kontrol edememe duygusal ve davranışsal alanda olmak üzere farklı görünümlere sahip olduğu örnekleri ile açıklanmıştır. Bu bozukluklarla sıkça komorbidite göstermesine rağmen dikkat eksikliği hiperaktivite bozukluğuna bu kategoride yer verilmemiş olup bu bozukluk nörogelişimsel bozukluklar bölümünde ele alınmıştır. Bunun dışında antisosyal kişilik bozukluğu, çocukluk çağıının davranım bozukluğu ile yakın ilişkileri nedeni ile kişilik bozuklukları bölümünde de detaylı ele alınmasına rağmen bu bölüme de dahil edilmiştir. Bu iki değişiklik genel anlamda DSM-5'in gelişimsel perspektifi önceleyen yaklaşımlarının birer yansıması olarak yorumlanabilir. Nitekim gerek karşıt olma karşıt gelme bozukluğunun yeniden gruplandırılmasında gerekse davranım bozukluğunun dışlama ölçütlerinin kaldırılması davranış üzerinde kontrolün kalktığı durumlar olarak anlaşılmaya daha müsait hale getirmiştir.

Aralıklı patlayıcı bozuklukta temel değişiklik DSM-IV'te tanımlanan agresyonun tipi ile ilgili olanıdır. Buna göre DSM-5 sadece fiziksel agresyonu değil, öfke patlaması nöbetlerinde yıkıcı ve yaralayıcı olmayan sözel agresyonu da ölçütler arasına almıştır. Tanı için bir yıllık süre gerekmesi ve belirtilerin altı yaşından sonra ortaya çıkması ölçütleri diğer yenilikler olup yine gelişimsel perspektifle ilgili değişikliklerdir.

SONUÇ

Dürtü kontrol bozuklukları çok yaygın olmamakla beraber göz ardı edilemeyecek olumsuz sonuçları ve gerek farmakolojik gerekse davranışsal etkili tedavilerinin bulunuşu da göz önüne alındığında üzerinde daha fazla araştırma yapılması gerekli bir kategori olarak dikkat çekmektedir. Ancak tanım ve sınıflama sorunu halen ciddi yasal tıbbi sonuçları bulunan bu kategori için çözümlenebilmiş değildir. Dürtü kontrol bozukluklarının başlı başına bir kategori olarak sınıflanıp sınıflanamayacağından, hangi kategori içinde değerlendirilmesine kadar konu hakkında pek çok görüş dile getirilmiştir. Buna karşın özellikle DSM III-R ile ortaya çıkan kanıta dayalı tıp anlayışına rağmen bu bozukluklar hakkında yapılmış etraflıca ve yöntemi eksiksiz araştırmaların azlığı dikkat çekicidir. Kuramsal olmama iddiasındaki DSM sınıflaması içinde etiyolojiye ilişkin veri bulunmadığı gibi epidemiyoloji, tedavi cevapları ve seyir özellikleri ya da genetik özellikleri ile ilgili yapılacak çalışmalar aynı zamanda sınıflama sorununa da ışık tutacaktır.

KAYNAKLAR

- Andreasen, N. C. (2007). DSM and the death of phenomenology in America: an example of unintended consequences. *Schizophrenia Bulletin*, 33(1), 108-112.
- APA (2000), *Diagnostic and statistical manual of mental disorders 4th edition, text revision*. Arlington, American Psychiatric Association.
- APA (2013), *Diagnostic and statistical manual of mental disorders, 5th edition*. Arlington, American Psychiatric Association.
- Beauchaine, T. P., & Waters, E. (2003). Pseudotaxonicity in MAMBAC and MAXCOV analyses of rating-scale data: Turning continua into classes

- by manipulating observer's expectations. *Psychological Methods*, 8(1), 3.
- De Saussure, R. (1946). The influence of the concept of monomania on French medico-legal psychiatry (from 1825 to 1840). *Journal of the History of Medicine and Allied Sciences*, 1(3), 365-397.
- Dell'Osso, B., Altamura, A. C., Allen, A., Marazziti, D., & Hollander, E. (2006). Epidemiologic and clinical updates on impulse control disorders: a critical review. *European Archives of Psychiatry and Clinical Neuroscience*, 256(8), 464-475.
- Fontenelle, L. F., Mendlowicz, M. V., & Versiani, M. (2009). Volitional disorders: a proposal for DSM-V. *World Journal of Biological Psychiatry*, 10(4 Pt 3), 1016-1029.
- Foucault, M. (1994). Kelimeler ve Şeyler, çev. M. Ali Kılıçbay, Ankara: İmge Yayınları.
- Gordon K., Holm-Denoma J., Smith A et al. (2007). *Taxometric analysis: introduction and overview*. *Int J Eat Disord*, 40(Suppl):S35-S39.
- Grant, J. E. (2006). Understanding and treating kleptomania: new models and new treatments. *Israel Journal of Psychiatry and Related Sciences*, 43(2), 81.
- Grant, J. E., Kim, S. W., & Hartman, B. K. (2008). A double-blind, placebo-controlled study of the opiate antagonist naltrexone in the treatment of pathological gambling urges. *Journal of Clinical Psychiatry*, 69(5), 783-789.
- Grant, J. E., Odlaug, B. L., & Potenza, M. N. (2007). Addicted to hair pulling? How an alternate model of trichotillomania may improve treatment outcome. *Harvard Review of Psychiatry*, 15(2), 80-85.
- Grant, J. E., Odlaug, B. L., & Potenza, M. N. (2007). Addicted to hair pulling? How an alternate model of trichotillomania may improve treatment outcome. *Harvard Review of Psychiatry*, 15(2), 80-85.
- Hollander, E., & Allen, A. (2006). Is compulsive buying a real disorder, and is it really compulsive?.
- İlkay E. (2002). *Cerrahpaşa Psikiyatrisi*, İstanbul, İstanbul Üniversitesi Yayınları.
- Katerndahl, D. A., Larne, A. C., Palmer, R. F., & Amodei, N. (2005). Reflections on DSM classification and its utility in primary care: case studies in "mental disorders". *Primary Care Companion to The Journal of Clinical Psychiatry*, 7(3), 91-99.
- Kessler, R. C., Coccaro, E. F., Fava, M., Jaeger, S., Jin, R., & Walters, E. (2006). The prevalence and correlates of DSM-IV intermittent explosive disorder in the National Comorbidity Survey Replication. *Archives of General Psychiatry*, 63(6), 669-678.
- Kotlyar, M., al'Absi, M., Brauer, L. H., Grant, J. E., Fong, E., & Kim, S. W. (2008). Naltrexone effect on physiological and subjective response to a cold pressor task. *Biological Psychology*, 77(2), 233-236.
- McElroy, S. L., Hudson, J. I., Pope Jr, H. G., Keck Jr, P. E., & Aizley, H. G. (1992). The DSM-III-R impulse control disorders not elsewhere classified: clinical characteristics and relationship to other psychiatric disorders. *American Journal of Psychiatry*, 149(3), 318-327.
- Moeller, F. G., Barratt, E. S., Dougherty, D. M., Schmitz, J. M., & Swann, A. C. (2001). Psychiatric aspects of impulsivity. *American Journal of Psychiatry*, 158(11), 1783-1793.
- Rosenthal, R. (2005). The categorization of pathological gambling and the impulse-control disorders not elsewhere classified. *Journal of Gambling Issues*, (15).
- Sorias S. (1985). *Mental Bozuklukların Sınıflandırılması*, Bornova, E.Ü.T.F Psikiyatri Anabilim Dalı, Tıp Fakültesi Yayın Bürosu.
- Tamam L. (2007). *Dürtü kontrol bozuklukları*. In *Psikiyatri Temel Kitabı* (Eds E. Köroğlu, C. Güleç), Ankara, Hekimler Yayın Birliği.
- Tangur, R. (2001). Sivas il merkezinde başka bir yerde sınıflandırılmamış dürtü kontrol bozuklukları: epidemiyoloji, komorbidite, belirti tarama listesi ve aile işlevlerinin değerlendirilmesi (Uzmanlık Tezi). *Sivas, Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi*.
- Uzman M.O. (1941). *Tababeti Ruhiye*, 3. Baskı, İstanbul, Kader Basımevi.
- Williams, W. A., & Potenza, M. N. (2008). The neurobiology of impulse control disorders. *Revista Brasileira de Psiquiatria (Sao Paulo, Brazil : 1999)*, 30 Suppl 1(0 1), S24-S30.
- Zachar, P., & Kendler, K. S. (2007). Psychiatric disorders: a conceptual taxonomy. *American Journal of Psychiatry*, 164(4), 557-565.